

Ingravescentibus malis. Encyklika sv. Otce Pia XI. o svatém růženci bl. Panny Marie

Ctihodní bratři, pozdrav a apoštolské požehnání!

Poněvadž stále tíživěji doléhají zla této naší doby, již několikrát, a posledně v encyklice *Divini Redemptoris*, jsme se vyslovili, že není jiné pomoci, než návrat ke Kristu a Jeho přesvatým příkázáním. Neboť On jediný „má slova života věčného“ (srov. Jan 6, 69); a ani jednotlivci ani státy nemohou nic vybudovati, co by krok za krokem žalostně nepropadalo zkáze, odmítají-li při tom Jeho velebnost a Jeho Boží zákon.

Avšak každý, kdo se pozorně zamyslí nad letopisy Církve, snadno vycítí, že křesťanství ve všech úsecích svých dějin jest doprovázeno mocnou ochranou panenské Bohorodičky. Neboť když všude se šířící bludy se namáhaly, aby roztrhaly nerozdílnou jednotu Církve a aby rozvrátily veškerý katolický svět, otcové naši s plnou důvěrou se utíkali k té, která „potřela samojediná všechny bludy na celém světě“ (z řím. breviáře). Ta zjednávala vítězství a vracela lepší časy. Když pak bezbožní mohamedáni, opírajíce se o ohromná loďstva a veliká vojska, hrozili evropským národům porážkou a otroctvím, tu na podnět papežův všechno se co nejúspěšněji modlilo o záštitu nebeské Matky; tak byli poraženi nepřátelé a jejich loďstvo potopeno. A jako v nebezpečích veřejných, tak i v soukromých obtížích v každé době prosebně vzývali Pannu Marii, aby jim dobrotivě pomáhala a vyprošovala úlevu a lék v bolestech tělesných i duchovních. A věru nikdy nebyli oslyšeni, kdo zbožně a důvěrně se utíkali k ní o její přemocnou ochranu.

Stejně veliká nebezpečí ohrožují náboženskou a občanskou společnost i v těchto dobách našich. Velmi mnozí lidé nedbají nejvyšší a věčné autority všemohoucího Boha, jeho příkazů a zákazů nebo je přímo odmítají. Důsledkem je, že v duších vědomí křesťanské povinnosti slábnou, že v nich víra chabne nebo vůbec vymírá, že konečně jsou oviklávány a bídně se hroubí i samy základy lidského soužití. Proto na jedné straně bývá viděti, jak někde společenské třídy mezi sebou zuřivě zápasí, totiž ti, kdo jsou vlastníky velikého majetku, s těmi, kdo si musejí pro sebe a pro svou rodinu každodenní práci opatřovati živobytí. V některých krajích, jak je všeobecně známo, dospěly věci tak daleko, že právo soukromého vlastnictví bylo zrušeno a všechny statky byly zespolečenštěny.

Na druhé straně se stát prohlašuje za cosi božského, čemu se prokazuje nejvyšší pocta, hlásá se, že státní řád a státní autorita se musí vši mocí upevňovati a že to prý je nejúčinnějším bojem proti zhoubným naukám komunismu; při tom však evangelium a jeho moudrost se s opovržením odmítá a usiluje se, aby se znova zavedly bludy pohanů a jejich způsob života. K tomu přistupuje velmi chytře pracující a krajně zhoubná sekta bezbožníků, kteří Boha popírají a nenávidí a vychloubavě se prohlašují za nepřátele věčného Boha. Ti všude se hledí dostat; zlehčují víru každého náboženství a vyhlazují ji z duší; šlapou po všech právech Božských i lidských; a ježto si dělají z naděje v nebeské statky jen posměch a vábí lidi k vybájené blaženosti života pozemského, již se má dosíci třeba nejbezohlednějšími křivdami, dobrodružně ženou lidi do zmatků, do krvavých revolucí, do hrůz občanských válek a do všeobecného rozvratu.

Ačkoli však nás obkličují tak četná a tak veliká zla, a ačkoliv se pro budoucnost obáváme pohrom ještě větších, nesmíme malomyslněti ani ztráceti naději a důvěru, která se opírá jediné o Boha. Neboť Ten, jenž učinil národy a státy uzdravitelnými (srov. Kniha Moudrosti 1, 14), jistě neopustí těch, které vykoupil svou drahocennou krví; neopustí své Církve. Avšak, jak jsme se zmínili již na začátku, obraťme se jako na svou orodovnici a přímluvkyni u Něho na blahoslavenou Pannu, která jest Mu tolik milá; vždyť jak praví sv. Bernard, „je to vůle Boha, který chtěl, abychom všechno měli prostřednictvím Panny Marie“ (Sermo in Nativ. B. M. V. 1).

Každý věřící křesťan ví, že mezi různými modlitbami, s nimiž se s užitkem obracíme na panenskou Bohorodičku, zvláštní a význačné místo zaujímá mariánský růženec. Tento způsob modlitby, jenž

bývá zván „žaltářem Svaté Panny“, nebo „breviářem evangelia a křesťanského života“, takto zhuštěně popisuje a důrazně doporučuje Náš předchůdce blahé paměti Lev XIII.: „Obdivuhodná modlitba, utkaná z pozdravení andělského, z vložené modlitby Páně, velmi vzácná modlitba, spojená s rozjímáním, modlitba nesmírně nám pomáhající především k tomu, abychom dosáhli života věčného“ (Acta Leonis, 1898, vol. XVIII. pp. 154, 155). To se zřetelně jeví již i z částí, z nichž je tento duchovní věnec spleten. Vždyť kde bychom našli vhodnější a světlejší modlitby?

Prvá modlitba vyšla ze rtů samotného našeho Vykupitele, když jej prosili učedníci: „Nauč nás se modlit“ (Lukáš XI, 1); modlitba to věra nejsvětější, protože se v ní pečuje o Boží oslavu, pokud my lidé to dovedeme, ale současně se v ní myslí také na všechny naše potřeby tělesné i duchovní. A opravdu, jak by nám svou pomocí nepřispěl věčný Otec, když Jej prosíme slovy samého Jeho Syna?

Druhá jest pozdravení andělské, začínající chválami archanděla Gabriela a sv. Alžběty a končící oním dětinně vroucím vzýváním o pomoc blahoslavené Panny nyní i v hodinu smrti naší. K těmto prosbám hlasitě pronášeným přistupuje rozjímání svatých tajemství, při něm si tak živě představujeme radosti, bolesti a vítězství Ježíše Krista a jeho Matky, že z toho čerpáme úlevu a potěchu ve svých úzkostech, a že nás to takřka nutká, abychom i my, následující těchto přesvatých příkladů, po stupních stále dokonalejší ctnosti vystupovali k blažené věčné vlasti.

Modlitba sv. růžence, kterou sv. Dominik – a to jistě ne bez podnětů panenské Bohorodičky a bez vybízení shůry – podivuhodně rozšířil, je jistě snadná a hodí se pro všechny i pro lidi prosté a neučené. Ale velmi se mylí, kdo ji zavrhuje jako nudnou formuli, stále a jednotvárně opakovanou a ponechávají ji toliko pro děti a slabé ženy. Zde nutno si uvědomiti předně, že zbožnost – právě tak jako láska – i když mnohokrát po sobě opakuje stále táž slova, tož přece neopakuje totéž, nýbrž stále něco nového, co vyvěrá z nového pocitu lásky. Dále tato modlitba má sice ráz evangelické prostoty a vnitřní pokory a vyžaduje této prostoty a pokory; Božský Vykupitel však sám nás učí, že zavrhneme-li prostotu a pokoru, nemůžeme se dostat do nebeského království: „Amen, pravím vám, neobráte-li se a nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského“ (Matouš 18, 3). Avšak dělá-li si zpyšnělá doba posměch z mariánského růžence a opovrhuje jím, tož nespočítatelná řada velikých světců každého věku, a každého stavu a povolání nejenom považovali růženec za předražený poklad a velmi zbožně se jej modlili, nýbrž také ho používali jako přemocné zbraně k tomu, aby zapuzovali ďábly, aby si zachovali bezúhonnost života, aby rychleji si osvojili ctnost, aby zjednávali pokoj lidem. Bylo i mnoho mužů vynikajících učeností a moudrostí, kteří, ač byli velmi zaměstnaní vědeckou prací a badáním, nikdy přece nepřipustili, aby uplynul třeba jen jediný den, v němž by na kolenou před obrazem Matky Boží nevzývali jí touto zbožnou modlitbou. Totéž dělávali i králové a knížata, i když je rozptylovaly rozmanité starosti a práce; a tak růženec nosí a mezi svými prsty svírají nejen lidé prostí a chudí, nýbrž je ke cti i občanům kteréhokoli stavu.

Nechceme tu však pomlčet o tom, že přesvatá Panna sama i v našich dobách velmi důtklivě doporučila růžencovou modlitbu, když se zjevila v lurdské jeskyni a když svým příkladem jí naučila prostou a upřímnou dívku. Jak bychom tedy ve všecko nedoufali, budeme-li řádně, budeme-li svatě, jak se sluší, tímto způsobem prosívati nebeskou Matku?

Avšak přejeme si, ctihodní bratři, aby především v tomto měsíci říjnu, zvláště horlivě se modlili růženec všichni věřící jak ve chrámech Páně, tak v soukromých příbytcích. Ať v tomto roce se modlí hlavně na ten úmysl, aby nepřátelé Boží – všichni ti, kdo věčného Boha popírají a drze jím opovrhují, všichni ti, kdo činí úklady katolické víře a patriční svobodě Církve, všichni ti, kdož vztekly se bouříce proti božským a lidským právům, snaží se strhnouti lidstvo do zkázy a do záhuby – na mocné modlitby k panenské Bohorodičce konečně byli přemoženi a kajícím se obrátili k řádnému životu a k ochraně Panny Marie a k víře. Ta, která hroznou sektu Albigenských vítězně odrazila od křesťanských hranic, ta sama, uprošena jsouc vroucími modlitbami, kéž zapudí i nové bludy, především komunistů, kteří po nejedné stránce a nejedním ohavným zločinem připomínají

ony bludaře ze starých dob. A jako za doby křížáků byl mezi evropskými národy jen jediný hlas a jediná modlitba, tak nyní ať po všem světě, ve velkoměstech, v ostatních městech, ve velkých vesnicích i dědkách ať všichni se spojí ve vroucích modlitbách a úpěnlivě prosí velkou Matku Boží, aby takoví ničitelé křesťanské a lidské kultury byli překonáni; a aby znaveným a úzkostmi trápeným národům zazařil opravdový mír. Budou-li tak činit všichni řádně, s nevýslovnou důvěrou a vroucí zbožností, musíme doufat, že jako v dobách dřívějších, tak i nyní blahoslavená Panna vyprosí u svého Božského Syna, aby bouře se zmírnily a ustaly; a že po této chvályhodné horlivé modlitbě věřících přijde zářivé vítězství.

Svatý růženec není jenom velmi účinnou pomocí k tomu, aby nepřátelé Boha a náboženství byli překonáni, nýbrž probouzí v našich duších i evangelické ctnosti a pomáhá jim v rozvoji. A to především živí víru, která nových sil a zmlazení nabývá vhodným rozjímáním svatých tajemství při růženci a povznáší mysl k pravdám od Boha nám zjeveným. To je jistě velmi prospěšné v těchto našich dobách, kdy do duší i četných křesťanů vnikla jakási znechucenost k duchovním věcem a kdy se mnohým křesťanské učení jaksi omrzelo.

Modlitba růžencová oživuje naději v nesmrtelná dobra, jelikož triumf Ježíše Krista a jeho Matky, jež si rozjímáme v poslední třetině této modlitby, ukazuje nám otevřené nebe a zve nás k dosažení věčné vlasti. Když tedy se zmocnila lidí taková touha po pozemských věcech, když co den vášnivěji lidé se shánějí po prchavém bohatství a po pomíjějících rozkoších, modlitba růžencová volá je zpět k nebeským pokladům, „kam se zloděj nepřiblížuje a mol nekazí“ (Lukáš 12, 33) a ke statkům, jež budou trvati navždy.

Poněvadž pak ochabla a vychladla láska u mnohých, jak by nebyli rozdíleni k nové lásce všichni ti, kdo si – jak tomu bývá při růženci – s rozbolněným srdcem rozvažují umučení a smrt našeho Vykupitele a úzkosti Sedmiboletné Jeho Matky? Z této lásky k Bohu jistě se vyvine horoucnější láska k bližním, bude-li se pozorně rozjímati, kolik námah a obětí vytrpěl Kristus Pán, aby všem byl znova umožněn přístup ke ztracenému dědictví dítek Božích.

Dejte si tedy, ctihodní bratři na tom záležitosti, aby se tato užitečná modlitba den ode dne více šířila, aby ve všech lidech zvyšovala zbožnost a aby ji všichni měli v největší vážnosti. Velmi důkladně a přesvědčivě vysvětlujte věřícím všech stavů krásu a užitečnost této modlitby i vy sami i ti, kdo jsou vašimi pomocníky v péči o svěřené stáde. Ať z ní čerpá sílu mladý věk, ať jí udržuje na uzdě vzrůstající se špatná hnutí a uchová si v bezpečí a bez úhony čistotu duše; v ní ať nalézají i staří lidé ve svých úzkostech a těžkostech klid, útěchu a mír. Těm pak, kdo pracují v Katolické akci, ať je pobídkou, aby se svému převzatému apoštolátnímu dílu věnovali s horlivostí a pílí ještě větší; a lidem nešťastným všeho druhu – zvláště těm, kdo leží na smrtelném loži – ať skýtá ulehčení a zvyšuje naději na věčnou blaženost.

Hlavně pak ať otcové a matky jsou v této věci vzorem pro své potomstvo; především však když v podvečer se k rodinnému krabu všichni členové rodiny vracejí z prací a z povolání, tu ať před přesvatým obrazem nebeské Matky jedním hlasem, v jedné víře a jednomyslně kruh dítek se modlí růženec, a rodiče na prvním místě. Je to velmi krásný a spasný zvyk, jehož důsledkem nepochybně bude, že v rodinném soužití bude vládnouti jasný pokoj, a vyprosí se nadzemské dary. Proto když se nám velmi často stává, že přijímáme novomanžely v audienci a že je otcovsky oslovujeme, rozdáváme jim svatý růženec a co nejvřeleji jim tuto modlitbu doporučujeme; a znova a znova je napomínáme – dovolávající se i svého vlastního příkladu – aby ani v jediný den, i když by byli tísnění velmi četnými a velmi těžkými pracemi, neopomenuli se pomodlit sv. růžencem.

Z těchto důvodů, ctihodní bratři, pokládali jsme za vhodné, abychom vás a všechny vám svěřené snažně vybídli k této zbožné modlitbě a nepochybujeme, že uposlechnete tohoto Našeho doporučení rádi, jako Nás rádi posloucháte také jindy, a že se vám dostane hojných plodů. Avšak i jiná věc Nás

ted', když píšeme tuto encykliku, k tomu nutká; je Naším přáním, aby všichni Naši synové v Kristu s Námi Bohu Otci nesmrtelné díky vzdávali za to, že nám šťastně vrátil pevnější zdraví. To – jak jsme již psali při dané příležitosti (srv. List ke kard. Pacellimu, *Observatore Romano*, 5. září 1937, č. 207) – přepisujeme přímluvě panny z Lisieux, totiž sv. Terezií od Ježíška; víme však, že od předobrotivého Boha Nejvyššího všechno přichází k nám rukama Matky Boží.

A nakonec, poněvadž zrovna před nedávnem veřejně vydaným tiskopisem v zaslepené opovržlivosti byla blahoslavená Panna zneuctěna neslýchanou urážkou, nemůžeme se zdržeti a při této příležitosti společně s biskupy a lidem onoho národa, jenž uctívá Pannu Marii jakožto „Královnu polské říše“, této vznešené Královně dáváme – i jako projev Naší dětinné úcty k ní – povinné zadostiučinění a celému katolickému světu s lítostí a rozhořčením ohlašujeme tento svatokrádežný zločin, jenž beztrestně byl spáchán v civilisovaném národě.

Zatím však jako záruku nebeských milostí a jako projev své otcovské dobroty i vám, ctihodní bratři, i stádcům každému z vás svěřeným udělujeme v Pánu s nekonečnou láskou apoštolské požehnání.

Dáno v Castel Gandolfo u Říma dne 29. září, ve svátek sv. Michaela archanděla roku 1937, v šestnáctém roce Našeho pontifikátu.

PIUS XI.